

«Η ηδονή είναι Θεϊόν Δώρον.»^[1] Ξεφυλλίζοντας την *Ιστορία της Καπότας*

Ηλία Πετρόπουλου
Ιστορία της καπότας

Αθήνα: Νεφέλη, 1999
28 x 21 εκ., 512 σελ.
ISBN 960-211-437-1

Η **ερωτολογία** δεν είναι άγνωστο θέμα για τον Ηλία Πετρόπουλο. Πέρα από *Το Μπουρδέλο*, μια «λαογραφική πραγματεία περί των εν Ελλάδι οίκων ανοχής», ο Η.Π. έχει μιλήσει για τη σεξουαλική ζωή της φυλακής (*Εγχειρίδιο του Καλού Κλέφτη*), την ερωτική ζωή των ρεμπέτηδων (*Ρεμπετολογία*) και το μπανιστήρι (*Άγιο Χασισάκι*), έχει καταγράψει το ερωτικό λεξιλόγιο των *Καλιαρντών*, έχει μεταφράσει τα *Ακόλαστα Σονέτα του Αρετίνου* κι έχει γράψει και δικά του ερωτικά ποιήματα. Η *Ιστορία της Καπότας* συνδυάζει όλα τα παραπάνω, όμως διαφέρει από αυτά τόσο στον όγκο όσο και στην μορφή.

Η *Καπότα* είναι στημένη με αρκετά **ιδιόρρυθμο τρόπο**. Το βιβλίο ανοίγει με την «Περικαυλίδος λακωνική ιστορία», ένα κείμενάκι που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Σχολιαστής* στα τέλη του 1987. Το κύριο σώμα του βιβλίου (σελ. 17-315) τιτλοφορείται «καποτολογική επιστολογραφία» και αποτελείται από 172 απαντήσεις σε γράμματα αναγνωστών της «Περικαυλίδος». Τα 100 πρώτα γράμματα χρονολογούνται από το 1988, τα υπόλοιπα 62 από τον Ιούλιο ως τον Οκτώβριο του 1996. Όλα αυτά γίνονται βέβαια με ποιητική άδεια, καθώς όλες οι επιστολές είναι γραμμένες μέσα στο 1996. Οι υπόλοιπες 200 σχεδόν σελίδες του βιβλίου μοιράζονται σε ένα «επίμετρο με παράλληλα θέματα» και μια «εικονογράφηση γενική». Το επίμετρο συγκεντρώνει δεκαπέντε κείμενα, ορισμένα αναδημοσιεύσεις, γραμμένα από το 1982 ως το 1996. Ολόκληρο το βιβλίο είναι στημένο με εικονογράφηση στο εσωτερικό περιθώριο των σελίδων. Με τρεις εικόνες ανά σελίδα κατά μέσο όρο, το βιβλίο πρέπει να περιέχει γύρω στις 1.500 εικόνες, χώρια η «εικονογράφηση γενική», έκτασης 54 σελίδων.

Αν κάτι μπορεί να ειπωθεί με σιγουριά για την *Καπότα*, είναι ότι περιέχει πολύ πράμα. Παρόλο που ο συγγραφέας διατείνεται ότι γράφει «αποκλειστικώς επί ελληνικών θεμάτων» ^[2], κάτι που αν εξαιρέσει κανείς την *Μυθολογία του Βερολίνου* μάλλον ισχύει, η *Καπότα* έχει εύρος οικουμενικό. Από μέσα της ξεχειλίζουν λόγια και εικόνες για οποιοδήποτε σεξουαλικό θέμα μπορεί να φανταστεί κανείς. Ας κάνουμε μια βουτιά: το προφυλακτικό σε διάφορες κοινωνίες και εποχές, τα ονόματά του σε διάφορες γλώσσες, οι condomegie, τα ερωτικά σύνεργα κάθε λογής, τα Κάμα Σούτρα, ο Καζανόβας, τα αφροδίσια νοσήματα, το AIDS, η ολογοσπερμία, οι απόψεις του Μουσολίνι περί καπότας, οι ερωτικές ικανότητες των χωλών, ο γυναικείος αυνανισμός και ο όλισβος (νεοελληνικά: δονητής), πρακτικές έκτρωσης, το μέγεθος του πέους και ο πριαπισμός, το ξυρισμένο αιδόιο, τα σπερματοζωάρια και οι Τράπεζες σπέρματος, . . . Η εικονογράφηση

περιλαμβάνει άφθονη ερωτική ζωγραφική, φωτογραφία και ερωτικό κόμικ, αλλά και διαγράμματα από ιατρικά εγχειρίδια, κάθε λογής καπότες και άλλα ερωτικά όργανα, διαφημίσεις βαζελίνης, τίτλους εφημερίδων, ροζ μικρές αγγελίες, αφίσες από εκστρατείες κατά του AIDS, εξώφυλλα από παλαιοκαιρίτικες πραγματείες, . . . Με λίγα λόγια, ό,τι το απαγορευμένο και ταμπού, εδώ θα το βρεις. Αυτός ο χείμαρος ερεθισμάτων δεν πρέπει όμως να αποσπάσει τον αναγνώστη από το γεγονός ότι ένα σημαντικό μέρος του βιβλίου καταπιάνεται με θέματα λαογραφικά ή/και φιλολογικά, όπως ο σχολιασμός παλαιότερων έργων και συγχρονής βιβλιογραφίας, το ερωτικό λεξιλόγιο στη νεοελληνική λογοτεχνία, οι σεξουαλικές εκφράσεις στα νεοελληνικά λεξικά, . . . Και όλα αυτά σε μορφή αλληλογραφίας.

«Η καπότα είναι ένα στενό θέμα, που το έδραξα για να πω άλλα πολλά, παράλληλα και συγγενικά. Τίποτε δεν προτείνω και τίποτε δεν αποδεικνύω. Για μένα, η καπότα, υπήρξε μια αφορμή για να ξαναμιλήσω περί Έρωτος.»[3]

[άνω](#)

Η **επιστολογραφία**, που ο Η.Π. επιλέγει σαν φορέα του υλικού του, ανοίγει ταυτόχρονα δύο παράθυρα ανάγνωσης. Σ' ένα πρώτο επίπεδο, η επιστολή δεν είναι παρά το ισοδύναμο του λεξικογραφικού λήμματος, με ό,τι χρειάζεται να ξέρει κανείς για ένα πολύ ειδικό ερωτικό θέμα. Σ' ένα δεύτερο επίπεδο, η επιστολογραφία είναι μία σπουδή επικοινωνίας. Πλάι στο ερωτικό περιεχόμενο, ο αναγνώστης περιδιαβάει μια γκαλερί με 172 διαφορετικούς τύπους ανθρώπων: συνταγματάρχες, βουλευτές, δεσποτάδες, άγνωστοι αναγνώστες, συγγενείς, φίλοι και φιλενάδες. Με την πλασματική αλληλογραφία, ο Πετρόπουλος σκαρώνει ένα μωσαϊκό της ελληνικής κοινωνίας, στο βαθμό που τα μέλη της ενδιαφέρονται για κάθε τι το ερωτικό, όπως π.χ. η «νεαρά» για ζητήματα αυνανισμού, ο «κ. Βλαχούτσικος» για την ερωτική ζωή των ανθρώπων της Μαφίας, ο «κ. Μαντραχαλόπουλος» για την λέξη σοδομιστής. Και ο επιστολογράφος δεν χαλάει χατήρι σε κανέναν, απλώνοντας τα στοιχεία του και στήνοντας μια ιδιαίτερη σχέση με τον κάθε αναγνώστη. Είναι ο θείος που μιλάει στον ανηψιό, ο πεπειραμένος στον πρωτάρη, ο ερευνητής προς ερευνητή.

«Προσπαθείστε, φίλε μου, να ζήσετε την σεξουαλικότητά σας με απλότητα. Μην αφήσετε να σας πνίξουν οι επί του ερωτισμού προκαθορισμένες ιδέες και προλήψεις. Να συμβαδίζετε με τον ερωτισμό σας και να μην τον καταπολεμάτε. Σ' αυτήν την πουτάνα ζωή που ζούμε, δεν υπάρχει τίποτ' άλλο πιο σπουδαίο, πιο έντονο, πιο γλυκό, από τον Έρωτα.»[4]

[άνω](#)

Κάπου-κάπου οι επιστολές θυμίζουν **σεξουαλικές συμβουλές** σε περιοδικό ποικίλης ύλης. Αλλά την επόμενη στιγμή, η σχέση γίνεται πολεμική, όπως π.χ. στην επιστολή προς τον «άγιο δέσποτα»[5], ή πολύ προσωπική, όπως στην επιστολή προς την «γλυκιά μου Ευλαμπία» που «την τελευταία φορά που γαμηθήκαμε στο σπίτι σου είχε σπάσει η καπότα μου και νόμισες ότι έφταιγες εσύ, γιατί μου τράβαγες τον πούτσο σαν λυσσάρα» — ένα περιστατικό που δεν είναι παρά αφορμή για το λήμμα «καπότα του κώλου». [6]

Το παιχνίδι με τις συμβάσεις της επιστολογραφίας φαίνεται στις λεπτομέρειες. Ο Η.Π. τηρεί πιστά ένα παλιομοδίτικο τυπικό, ειδικά στο άνοιγμα και το κλείσιμο της επιστολής. Προσαρμόζει την προσφώνηση και τον αποχαιρετισμό στην κοινωνική θέση του παραλήπτη —«την ευχή σας, άγιε δέσποτα»[5]—, πράγμα που δεν τον εμποδίζει φυσικά να βωμολοχεί σκαιότατα στο σώμα του γράμματος. Ακόμη και τα ονόματα των παραληπτών είναι στημένα: αγαπητέ μου κ. Κατσαπρόκο, αξιότιμε κ. Μπαλαμούτη, αγαπητέ μου κ. Χαζοκοιμήση, αγαπητή μου Καημόπουτσα.

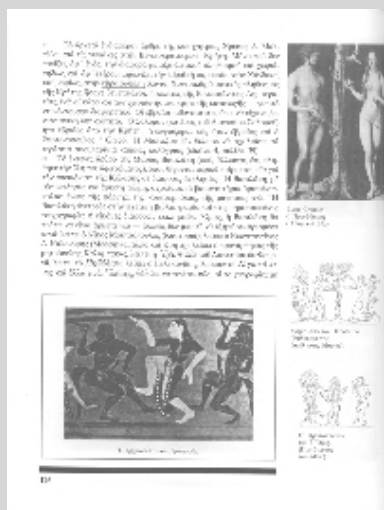
Προσπαθώντας να κατανοήσω το βιβλίο, κόλλησα σε μεταφορές όπως **καλειδοσκόπιο** και **κολάζ**. Τα συστατικά του είναι τα θέματα, η σχέση λόγου και εικόνας, και τα διάφορα είδη λόγου. Θεματικά, η Καπότα είναι μια συλλογή από στοιχεία για τον ερωτισμό στους πολιτισμούς και τις χώρες του κόσμου: Κλασική Ελλάδα και Ρώμη, Ινδία, Κίνα και Ιαπωνία, αραβικό Ισλάμ και Οθωμανική αυλή, Ευρωπαϊκή αναγέννηση και μοντέρνοι καιροί. Οι πηγές για όλα αυτά είναι πέντε ειδών: επιστημονική βιβλιογραφία, παλαιά κείμενα (η αρχαία γραμματεία της ερωτολογίας, σα να λέμε), καλές τέχνες, σύγχρονη αγορά, και μπόλικη άγραφη γνώση από το Πανεπιστήμιο του Δρόμου.

Πλάι στον λόγο, οι εικόνες στήνουν ένα δεύτερο επίπεδο ανάγνωσης ή ξεφυλλίσματος, από το καθαρά ιατρικό-περιγραφικό έως το ανυπόφορα ερεθιστικό. Κείμενο και εικονογράφηση συχνά αλληλοσυμπληρώνονται. Όποτε ο Η.Π. αναφέρεται σε μια ορισμένη ερωτική κουλτούρα, προσωπικότητα ή πρακτική, κάπου εκεί γυρω θα υπάρχουν και οι αντίστοιχες εικόνες. Εξίσου συχνά όμως, λόγος και εικόνα στήνουν αντιφάσεις, π.χ. διαφημίσεις δονητών πλάι σε αναγεννησιακές ακουαρέλες, εξώφυλλα από βιβλία του 18ου αιώνα και ερωτικές αγγελίες.

«Στον έρωτα όλα είναι φυσιολογικά. Στον έρωτα όλα επιτρέπονται, εφόσον θέλει και ο άλλος. Ο άνθρωπος είναι πανσεξουαλικόν ζώον.» [7]

[άνω](#)

Το θεματικό-οπτικό κολάζ επαναλαμβάνεται και σε μια και μόνη επιστολή. Αυτή της 6-3-88, για παράδειγμα, ξεκινά από την προέλευση της λέξης condom, περνάει στα αγγλικά συνώνυμα του προφυλακτικού, από και στην ιστορία της αγγλικής γλώσσας, πετάγεται και στην πουριτανική νομοθεσία της Αγγλίας, και καταλήγει στα σύγχρονα λεξικά της αγγλικής αργκό. Το κείμενο συνοδεύουν τρία εξώφυλλα από φιλολογικές πραγματείες («Εικονογραφημένη Ιστορία των Ηθών»), ένας πίνακας του 18ου αιώνα («Ελεγχος Προφυλακτικών»), δυο παλιοκαιρίτικες ακουαρέλες με συνουσιαζόμενα ζευγάρια, και μια σύγχρονη διαφήμιση δονητή.

δείγμα σελίδας αριστερά

δείγμα σελίδας δεξιά

Όλα αυτά δε σημαίνουν απαραίτητα ότι ο Πετρόπουλος μοιράζει εντελώς τυχαία το υλικό του. Μάλλον ότι επιτρέπει στο γράψιμό του (και στην εικονογράφηση) τα **συνειρμικά άλματα γύρω από έναν θεματικό πυρήνα**: την σχέση κοινωνίας και σεξουαλικότητας. Αυτό που επανέρχεται είναι όχι τόσο πολύ η πληροφορία για συγκεκριμένα πράγματα και πρακτικές, αλλά ορισμένα

θέματα-κλειδιά του έρωτα, και κυρίως η κοινωνική κριτική που ο συγγραφέας συνδέει με τον έρωτα. Όσο για τα θέματα-κλειδιά, πρόκειται κατά κανόνα για το «πολλαπλό θέμα-ταμπού: γλειψομούνη / τσιμπούκι / γλείψιμο κωλοτρυπίδας / κωλοδάχτυλο / εξήντα εννιά»[8]. Οι αναφορές πέρα από την ερωτολογία είναι θέματα οικεία από το διακειμενικό δίκτυο της δουλεάς του Η.Π.: τα στραβά των Ελλήνων, τα ψέμματα του Τύπου και της επίσημης πληροφόρησης —εδώ η στάση του Η.Π. κάπου θυμίζει τα πολιτικά κείμενα του Noam Chomsky— και μια αναρχική κριτική πάνω σε «μεγάλα θέματα» όπως θρησκεία, πατρίδα, πολιτική, ιδεολογίες και διάφορες ιερές αγελάδες της επιστήμης και των γραμμάτων.

«Τα ερωτικά / πορνογραφικά βιβλία αποτελούν μιαν ιδεατή συμπύκνωση ηδονής. Ωστόσο, τα ερωτικά / πορνογραφικά κείμενα δεν γράφονται για να τραβάνε μαλακία οι αναγνώστες τους. Ο πορνογράφος είναι ένας ανατροπέας, ένας αναρχικός ιδεολόγος. Ο πορνογράφος, αρνούμενος την ισχύουσα σεξουαλική τάξη, αρνείται το ισχύον κοινωνικό σύστημα. Βρισκόμαστε μπρος σε μια θεωρητική στάση.» [9]

[άνω](#)

Μέσα σ' όλα αυτά, ο Η.Π. δεν χάνει την ευκαιρία να μιλήσει για τον εαυτό του και την σχέση του με την επιστήμη. Ο ίδιος αποκαλεί την Καπότα «**ημιεπιστημονική μονογραφία**» και αυτοχαρακτηρίζεται «ημιεπιστήμων»[10]. Η διατύπωση αυτή κάτι λέει για τη στάση του Πετρόπουλου απέναντι στο πανεπιστημιακό κατεστημένο και την ατολμία του μπροστά σε κοινωνικά θέματα-ταμπού, με τα οποία κατά κόρον έχει ασχοληθεί ο ίδιος. Στάση που δεν έχει αλλάξει από τα Καλιαρντά του 1971, που τιλοφορούνται «Ερασιτεχνική γλωσσολογική έρευνα». Αλλά και η επιμονή του Η.Π. να παρουσιάζει τις δουλειές του σαν εγχειρίδια για επιστήμες ανύπαρκτες, όπως η *Ρεμπετολογία* (1990) και η *Ψειρολογία* (1979), δείχνουν την διαφορούμενη στάση του απέναντι στην κατεστημένη επιστήμη. Η δουλειά του να μεν ακολουθεί βασικές αρχές επιστημονικής έρευνας (σύγκριση και ταξινόμηση με βάση κατονομασμένες πηγές), αλλά περιφρονεί το επιστημονικό τυπικό: αυστηρή δόμηση, ουδέτερο γράψιμο, θεματικό ευρετήριο, βιβλιογραφία.

Αυτή ακριβώς η ελευθεριότητα του επιτρέπει να πειραματιστεί με τον λόγο, συνδυάζοντας την λαογραφική έρευνα με ένα **λογοτεχνικό πείραμα**. Εκτός από πληροφορία, η Καπότα είναι ένα κολάζ από είδη λόγου. Συνδυάζει το ερευνητικό δοκίμιο, την φιλολογική κριτική, το τυπικό της αλληλογραφίας, την καθημερινή γλώσσα και τα μπινελίκια. Όλα αυτά τα συστατικά τηρούν το καθένα τους κανόνες του. Όταν ο Η.Π. γράφει καθαρεύουσα, ο Goodyear γίνεται «Γωδυέρος» και το Amsterdam, «Αμστελόδαμο». Όταν μιλά αθυρόστομα, σε κάνει να κοκκινίζεις. Κι όταν κάνει έρευνα, αραδιάζει τα στοιχεία του ξεροσφύρι. Αυτό που μπερδεύει, όμως, είναι ότι τα συστατικά δεν τηρούν την θέση τους, αλλά ανακατεύονται. Κάπου εδώ τελειώνει η επιστημη και αρχίζει η ποίηση, μ' άλλα λόγια το συνταίριασμα των φαινομενικά αταίριαστων. «Ο συγγραφέας που έχει ελεύθερα τ' αρχίδια του, έχει ελεύθερο και το μυαλό του»[11] γράφει κάπου, και μου θυμίζει ένα γνωμικό της γενιάς μου: *move your ass, and your mind will follow*.

«Ερωτισμός και Πορνογραφία είναι το ίδιο πράμα. Η Πορνογραφία και ο Ερωτισμός αποτελούν μιαν αδιαίρετη ταυτολογία. Ειπώθηκε ότι, πορνογραφία είναι ο ερωτισμός των άλλων — το απόφθεγμα είναι αρκετά σωστό. Η Πορνογραφία απεικονίζει τον Ερωτισμό με σκληρό τρόπο.» [12]

[άνω](#)

Τελικά, έχει δομή αυτό το βιβλίο; Όποιος ταυτίζει την έννοια της δομής με την παραδοσιακή μεθοδολογία και την γραμμική ανάπτυξη ενός θέματος, ας κυττάξει παραπέρα. Εδώ έχουμε να

κάνουμε με ένα διαφορετικό είδος δομής, κάτι σαν το υπερ-κείμενο (hypertext), όπως το γνωρίζουμε σήμερα στο Διαδίκτυο. Ένα πλέγμα από ενότητες γνώσης που συνδέονται μεταξύ τους από μερικά βασικά θέματα. Η πληροφορία είναι εδώ, αλλά η σχολαστική ταξινόμηση είναι έργο του αναγνώστη.

Όπως ο William Burroughs μας έδωσε ένα νέο τρόπο λογοτεχνικής γραφής, ίσως και ο Η.Π. να δείχνει, με τον τρόπο του, ένα νέο στιλ γραφής για το ερευνητικό δοκίμιο: προσωπικό, συνειρμικά οργανωμένο, με περισσότερα από ένα επίπεδα ανάγνωσης. Θολώνει τη διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στο επίσημο και το ανεπίσημο, το αντικειμενικό και το υποκειμενικό, χωρίς παρόλαυτά να χάνει την αξία του σαν κομμάτι της σφαιρικής τράπεζας δεδομένων. Και ένα άλλο πρόσφατο βιβλίο, το *Μαύρο Λεξικό* του Νίκου Πλατή (1999, Αγρα), προς την ίδια κατεύθυνση δείχνει.

Όχι πως τα ελληνικά δημόσια πράγματα πάσχουν από ερωτικό υλικό. Η γενιά του ΚΛΙΚ έχει κάνει αρκετή δουλειά. Υπάρχουν όμως ορισμένα πράγματα που διαφοροποιούν την Καπότα από μια ανθολογία ερωτικών features σε lifestyle περιοδικά. Τα θέματα του Η.Π. είναι πιο σκληρά, ο λόγος του παίζει ανελέητα με τον πουριτανισμό, και το υλικό του δίνει στο θέμα διαχρονικότητα. Τα ερωτικά ταμπού δεν είναι κάτι το μοδάτο και hip, αλλά πρακτικές της ηδονής που επαναλαμβάνονται σε κάθε κουλτούρα κι εποχή.

«αγαπητή κ. Στρομπουλούτσικου

(...) Πρέπει να αισθάνεστε ιδιαίτερος κολακευμένη που ο αγαπημένος σας γλείφει με ιερή αφοσίωση το μουνί σας και την κωλοτρυπίδα σας. Η αιδιολειχία (cunnilingus, αν και ο όρος cunnilinctus είναι ίσως ορθότερος) είναι πανάρχαιος ερωτικός τρόπος. Παρομοίως, το γλείψιμο της κωλοτρυπίδας (anilinctus), που εμφανίζεται σπανιότερα.»[13]

[άνω](#)

Τη συνέχεια την ξέρουμε. Όσοι δεν κατάλαβαν τίποτε, ίσως γκρινιάζουν και πάλι για την επαπειλούμενη διαφθορά της νεολαίας και την ηθική κατάντια του συγγραφέα. Οι υπόλοιποι, εφόσον δεν ερεθιστούν και τρέξουν να κάνουν ερωτολογική έρευνα, μάλλον θα το ξεφυλλίζουν και καίρι τα βραδάκια, κατά προτίμηση αγκαλιά με το άτομό τους. Ευχαριστούμε κύριε Πετρόπουλε, και θα προσέξουμε να μη λερώσουμε τις σελίδες.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

- [1] Από επιστολή της 25-1-1988
- [2] Επιστολή της 5-4-1988
- [3] Από τον «δανεικό επίλογο», σελ. 453
- [4] Επιστολή της 12-2-1988
- [5] Επιστολή της 3-4-1988
- [6] Επιστολή της 5-2-1988
- [7] Επιστολή της 12-2-1988
- [8] Επιστολή της 2-4-1988
- [9] Από το «Λογοκρισία, Αυτολογοκρισία και Αγραμματοσύνη», σελ. 351
- [10] Επιστολές της 17-1-1988, 4-2-1988 κ.α.
- [11] Επιστολή της 14-2-1988
- [12] Επιστολή της 4-2-1988
- [13] Επιστολή της 24-4-1988

[άνω](#)

Credits

Δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Μανδραγόρας (Αθήνα), τεύχος 24, 2000.

Δικτυακή δημοσίευση τον Μάιο του 2001

URL: <http://www.archetype.de/features/kapota.html>

Εικονογράφηση από τις σελίδες του βιβλίου.
(c) jannis@archetype.de
This is a part of the archetype.de web.

